
МЕДИКО-ЕКОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МЕДИКІВ

Білаш В.П.,
м. Полтава, Україна

На сьогодні актуальним є питання підготовки кваліфікованих фахівців у галузі медицини, які володіють глибокими науковими знаннями про довкілля, про екологічні проблеми та їх причини. Сучасний лікар зобов'язаний знати особливості взаємодії між небезпечними факторами зовнішнього середовища та здоров'ям людини, а також шляхи забезпечення екологічної безпеки, володіти методами аналізу медико-екологічних наслідків діяльності людини та запобігання погіршенню епідеміологічної ситуації, бути здатним до оцінки впливу процесів техногенезу на стан навколишнього середовища та виявлення відповідних ризиків для здоров'я людини [6]. Так, наприклад, особливої уваги заслуговують питання про необхідність виявлення лікарями екозалежних людей і екообумовлених захворювань, що викликає певні труднощі, оскільки ці питання в медичній освіті не достатньо висвітлені. У зв'язку з цим компетентності в галузі медичної екології є обов'язковими у становленні професійної діяльності медиків.

Здоров'я і спосіб життя людини багато в чому залежить від екологічних умов місцевості або регіонів і є одним із об'єктивних показників якості навколишнього середовища. Знання основ медичної екології є важливим при вивченні причин захворювання людини, безпосередня дія оточуючого середовища [1; 2]. При цьому, передбачається проведення моніторингу різноманіття екологічних факторів, особливостей способу життя людини, нозологічних форм захворювань та генетичних особливостей людини. Більш того, в сучасних

умовах актуальності набувають знання медиків екологічних аспектів здоров'я та екологічно обумовлених захворювань.

В Україні пріоритет у вивченні таких захворювань та розповсюдження знань про екологічну патологію належить відомому вітчизняному вченому-морфологу – академіку Д. Зербіно, який вказав на небезпечність так званих хімічних хвороб, викликаних ксенобіотиками, зазначивши, що хронічна дія свинцю і його сполук призводить до сатурнізму (астенічний синдром, енцефалопатії, поліневрит, ретинопатія, анемія, гіперхолестеринемія, ураження судин, нефропатії), сполуки фтору — до фторидної хвороби (астматичний бронхіт, бронхіальна астма), алюмінію — до хвороби Альцгеймера, берилію — до легеневого гранулематозу, таллію — до таллієвої хвороби (полірадикулонеурит, алопеція у дорослих). Особливо чутливі до дії ксенобіотиків стінки судин в органах, постійно працюючих з навантаженням: артерії серця, аорта, сонні артерії та артерії головного мозку. Працюючи у принципово нових напрямках досліджень — екологічній патології та екологічних хворобах, науковець розробив концепцію, а згодом теорію про роль ксенобіотиків в етіології серцево-судинної патології людини [3]. Д. Зербіно підтвердив, що екологічна патологія розвивається під дією різноманітних фізичних стимулів, зокрема, радіації. У своїх працях вчений описав ранні та віддалені наслідки Чорнобильської аварії для здоров'я. Раннім наслідком являється гостра променева хвороба. Серед віддалених наслідків для здоров'я населення, що проживає в найбільш забруднених радіонуклідами регіонах, вказав на онкологічну захворюваність (в т.ч. лейкози), катаракти, лімфаденопатії (особливо у дітей), анемії, вегето-судинні дистонії, цереброваскулярні захворювання та ІХС, аутоімунний тиреоїдит, гіпотиреоз, психічні захворювання та хвороби органів травлення. Серед фізичних стимулів екологічної патології вчений вказує на персональні

комп'ютери, які являються джерелом електромагнітних випромінювань [4].

Є очевидним, що забезпечення суспільного та індивідуального здоров'я неможливе без дотримання екологічної рівноваги. Потрібно підпорядковувати людську діяльність таким основним вимогам: узгодження господарської діяльності з екологічними потребами; визначення структури основних потреб людини, а саме потреб у повноцінному харчуванні, чистій воді та атмосферному повітрі тощо.

Медична екологія як розділ екології людини, розкриває залежність особливостей здоров'я і захворюваності популяції людей від середовища проживання [5] та акцентує увагу майбутніх медиків на таких питаннях: механізми впливу факторів довкілля на організм людини; загальна характеристика факторів (променева енергія, освітленість, ультрафіолетове опромінення, атмосферний тиск); дія хімічних факторів на організм людини; основні механізми дії ксенобіотиків; хронічна інтоксикація; дія біологічних факторів на організм людини; основні форми співіснування біологічних об'єктів; згубний вплив грибів, бактерій, рослин, комах, тварин на організм людини; еколого-медична характеристика факторів зовнішнього середовища; еколого-медична характеристика абіогенних факторів; екологічна і еколого-медична характеристика атмосфери; джерела забруднення атмосфери та екологічна складова стану атмосфери у захворюваності людей; продукти спалювання палива; аерозолі; еколого-медична характеристика гідросфери; дія гідросфери на людину; еколого-медична характеристика ґранту; основні джерела забруднення ґрунту; вплив факторів антропогенного походження на організм людини; екологічні проблеми харчування; шкідливі речовини природного походження; алергії, викликані продуктами харчування; токсичні речовини в продуктах харчування і організмі людини; еколого-медична

характеристика приміщень; природний газ і продукти його горіння; тютюновий дим; формальдегід тощо.

Саме тому одним із важливих завдань професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі медицини є формування нової культури врача у взаємовідносинах із природою, в основі якого повинні лежати знання медичної екології.

Література

1. Екологія та медицина – нова ідеологія медичної освіти / М.Ю. Салюта М.Ю., Г.Б.Костинський , Н.Є.Костинська , О.В.Вербицька // Вісник Вінницького національного медичного університету. — 2010. — №14(2). — С.357-360.
2. Залеський, І.І. Екологія людини: підручник / І.І. Залеський, М.О. Клименко. — К.: Академія, 2005. — 288с.
3. Зербино Д.Д. Экологическая патология: проблема превентивной медицины. Концепция первичной профилактики. Ч.31. Персональные компьютеры – негативное воздействие на человека // Мистецтво лікування. — 2013. — №5. — С.36-38.
4. Зербино Д.Д. Экологическая патология: проблема превентивной медицины. Концепция первичной профилактики. Ч. 34.Чернобыльская катастрофа – как причина экологической патологии в ближайший и отдаленный периоды // Мистецтво лікування. — 2013. — №8. — С.42-47.
5. Медицинская экология: учеб. пособие / А.Н. Стожаров. – Минск: Выш. шк., 2007. –368 с.
6. Сердюк А. М. Індикатори здоров'я для оцінки сталого розвитку/ А. М. Сердюк, О. І.Тимченко, Д. Т. Карабаєв //Довкілля та здоров'я – 2003. –№3(26). – С.4-8